

ВИДЕОДӘРІСТЕРДІ ДАЙЫНДАУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ПАЙДАЛАНУ

Қәдір Қ.Қ., экономика ғылымдарының магистрі
Қызылорда ашық университеті, Қызылорда қ., Қазақстан Республикасы

Аннотация. Мақалада жоғары білім беру жүйесінде видеодәрістерді дайындау барысында жасанды интеллект технологияларын қолданудың мүмкіндіктері қарастырылады. Қазіргі уақытта білім беру процесін цифрландыру мен қашықтықтан оқыту формаларының дамуы оқытушылардан сапалы цифрлық білім беру контентін әзірлеуді талап етеді. Осы тұрғыдан алғанда, жасанды интеллект видеодәрістерді жоспарлау, мәтін жазу, дыбыстау, бейне өңдеу және білім алушылардың қажеттіліктеріне бейімдеу сияқты көптеген міндеттерді автоматтандыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар мақалада жасанды интеллект құралдарының артықшылықтары, оларды қолданудың тиімді жолдары және білім беру саласындағы болашағы талданады.

Аннотация. В статье рассматриваются возможности применения технологий искусственного интеллекта при подготовке видеолекций в системе высшего образования. В настоящее время цифровизация образовательного процесса и развитие форм дистанционного обучения требуют от преподавателей создания качественного цифрового образовательного контента. В этом контексте искусственный интеллект позволяет автоматизировать многие задачи, связанные с планированием видеолекций, написанием текстов, озвучиванием, обработкой видео и адаптацией материалов к потребностям обучающихся. Кроме того, в статье анализируются преимущества инструментов искусственного интеллекта, эффективные способы их использования, а также перспективы их применения в сфере образования.

Кілт сөздер: жасанды интеллект, видеодәріс, цифрлық білім беру, онлайн оқыту, білім беру технологиялары, мультимедиа, автоматтандыру.

Кіріспе

Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы білім беру жүйесіне жаңа талаптар қойып отыр. Әсіресе қашықтықтан және аралас оқыту форматтарының кең таралуы сапалы электрондық оқу материалдарын әзірлеудің маңыздылығын арттырды. Осындай материалдардың ішінде видеодәрістер ерекше орын алады. Видеодәріс білім алушыларға оқу материалын кез келген уақытта және кез келген жерде меңгеруге мүмкіндік береді.

Дегенмен сапалы видеодәріс дайындау көп уақыт пен еңбек шығынын қажет етеді. Дәріс мәтінін әзірлеу, сценарий жазу, бейнематериалдарды тандау, дыбыстау, монтаждау және өңдеу сияқты жұмыстар оқытушының кәсіби дайындығымен қатар техникалық дағдыларын да талап етеді. Осы мәселелерді шешуде жасанды интеллект технологиялары үлкен мүмкіндік ұсынады.

Жасанды интеллект адамның интеллектуалдық әрекеттерін модельдеуге қабілетті бағдарламалық жүйелердің жиынтығы болып табылады. Соңғы жылдары мәтін генерациялау, сөйлеуді синтездеу, бейне жасау және мультимедиялық контент өндіру салаларында жасанды интеллекттің мүмкіндіктері айтарлықтай артты. Сондықтан оны видеодәрістерді дайындауда қолдану білім беру процесінің тиімділігін арттырудың маңызды бағыттарының біріне айналып отыр.

Видеодәрістерді дайындауда жасанды интеллекттің мүмкіндіктері

Жасанды интеллект ең алдымен дәріс мәтінін әзірлеу кезеңінде тиімді қолданылады. ChatGPT, Gemini, Claude сияқты интеллектуалды жүйелер белгілі бір тақырып бойынша құрылымдалған мәтіндерді, жоспарларды және оқу материалдарын дайындауға мүмкіндік береді. Оқытушы қажетті тақырыпты енгізу арқылы дәрістің мақсатын, негізгі бөлімдерін және қорытындысын қысқа уақыт ішінде құрастыра алады.

Екінші маңызды мүмкіндік – сценарий әзірлеу. Видеодәріс түсіру барысында ақпараттың логикалық жүйелілігі ерекше рөл атқарады. Жасанды интеллект дәрістің сценарийін құрастырып қана қоймай, тыңдаушының назарын ұстап тұру үшін мысалдар,

сұрақтар және практикалық тапсырмалар ұсына алады. Бұл дәрістің мазмұнын қызықты әрі түсінікті етеді.

Үшінші бағыт – автоматты дыбыстау технологиялары. Қазіргі уақытта жасанды интеллект негізіндегі сөйлеу синтезі жүйелері мәтінді табиғи дауысқа жақын түрде оқып бере алады. Мұндай технологиялар оқытушының уақытын үнемдеп, кәсіби деңгейдегі аудиожазбаларды жасауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар бірнеше тілде дыбыстау мүмкіндігі халықаралық аудитория үшін оқу материалдарын әзірлеуге жағдай жасайды.

Төртінші мүмкіндік – бейне жасау және монтаждау. HeyGen, Synthesia, Pictory, InVideo сияқты платформалар жасанды интеллект көмегімен мәтін негізінде бейнероликтер жасай алады. Бұл құралдар виртуалды жүргізушілерді қолдануға, автоматты субтитр қосуға және бейнені бірнеше форматта өңдеуге мүмкіндік береді. Нәтижесінде видеодәріс әзірлеу процесі әлдеқайда жеңілдейді.

Жасанды интеллект құралдарын қолданудың артықшылықтары

Жасанды интеллектті қолданудың негізгі артықшылықтарының бірі – уақытты үнемдеу. Дәстүрлі әдіспен бірнеше күн немесе апта қажет ететін жұмыстарды бірнеше сағат ішінде орындауға болады. Бұл оқытушыларға шығармашылық және ғылыми жұмыстарға көбірек көңіл бөлуге мүмкіндік береді.

Екінші артықшылық – контент сапасының артуы. Жасанды интеллект оқу материалдарын құрылымдауға, грамматикалық қателерді түзетуге және ақпаратты көрнекі түрде ұсынуға көмектеседі. Нәтижесінде білім алушылар үшін түсінікті әрі тартымды оқу ресурстары қалыптасады.

Үшінші артықшылық – білім беру материалдарын жекелендіру мүмкіндігі. Жасанды интеллект білім алушылардың дайындық деңгейіне сәйкес түрлі күрделілік деңгейіндегі түсіндірмелер мен тапсырмаларды ұсына алады. Бұл оқыту процесінің тиімділігін арттырады.

Төртінші артықшылық – қолжетімділіктің жоғарылауы. Автоматты субтитрлер, мәтінді дыбыстау және көптілді аударма құралдары ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер үшін оқу материалдарын қолжетімді етеді.

Қолдану барысында туындайтын мәселелер

Жасанды интеллекттің мүмкіндіктерімен қатар белгілі бір шектеулері де бар. Біріншіден, жүйелер кейде нақты емес немесе қате ақпарат беруі мүмкін. Сондықтан жасалған материалдарды міндетті түрде оқытушы тексеруі қажет.

Екіншіден, академиялық адалдық мәселесі маңызды болып табылады. Толықтай жасанды интеллектке сүйену оқу материалдарының ғылыми сапасына кері әсер етуі мүмкін. Осы себепті жасанды интеллект көмекші құрал ретінде пайдаланылып, негізгі мазмұнды қалыптастыруда оқытушының кәсіби тәжірибесі жетекші рөл атқаруы тиіс.

Үшіншіден, авторлық құқық мәселелері де назар аударуды қажет етеді. Кейбір бейнелер, суреттер немесе мәтіндер жасанды интеллект арқылы өңделгенімен, олардың бастапқы авторларына қатысты құқықтық талаптарды сақтау маңызды.

Қорытынды

Жасанды интеллект қазіргі білім беру жүйесіндегі видеодәрістерді дайындау процесін жаңа деңгейге көтеретін тиімді технологиялардың бірі болып табылады. Ол дәріс мәтіндерін әзірлеуді, сценарий құруды, дыбыстауды, бейне жасауды және монтаждауды автоматтандыру арқылы оқытушылардың жұмысын жеңілдетеді. Сонымен қатар оқу материалдарының сапасын арттырып, білім алушылар үшін қолжетімді әрі қызықты цифрлық контент қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Болашақта жасанды интеллект технологияларының одан әрі дамуы білім беру саласында жаңа мүмкіндіктер ашып, оқыту процесін барынша дараландыруға жағдай жасайды. Сондықтан жоғары оқу орындары мен оқытушылар жасанды интеллект құралдарын тиімді меңгеріп, оларды білім беру практикасына белсенді енгізуі қажет.

Әдебиеттер:

1. Рассел С., Норвиг П. Жасанды интеллект: қазіргі тәсілдер. – Алматы: Ұлттық аударма бюросы, 2020.
2. Қожахметова К. Білім берудегі цифрлық технологиялар. – Алматы: Білім, 2022.
3. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education. – Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.
4. Luckin R. Machine Learning and Human Intelligence. – London: UCL Institute of Education Press, 2018.
5. Selwyn N. Education and Technology: Key Issues and Debates. – London: Bloomsbury Academic, 2021.